

KRSTO STOŠIĆ: ŠIBENSKE CRKVE – OSVRT NA RUKOPIS

Marijana Martinović

OŠ Tina Ujevića u Šibeniku
martinovicmarijana3@gmail.com

UDK 012Stošić, K.
272-9(497.581.2Šibenik)
<https://doi.org/10.34075/cs.61.1.7>
Pregledni rad
Rad zaprimljen 1/2025

Sažetak

Krsto Stošić (1884. – 1944.) bio je svećenik, vjeroučitelj i pisac koji je svojim djelovanjem obilježio javni i kulturni život Šibenika u prvoj polovici dvadesetog stoljeća. Njegov je doprinos osobito značajan u istraživanju kulturne prošlosti Šibenika. Predano je prikupljao i dokumentirao građu iz prošlosti svoga grada: dokumente, knjige, umjetnine i različite vrijedne predmete. Osnovao je prvi muzej u gradu Šibeniku, u koji je pohranio dio prikupljene građe. Istražujući prošlost svoga grada, njegova prirodna i kulturno umjetnička blaga, došao je do mnogih vrijednih saznanja koja je marljivo zapisivao. Neka je djela objavio, ali mnoga su ostala u rukopisima. U Muzeju grada Šibenika čuva se vrijedna zbirka njegovih rukopisa. Među njima nalazi se cjelina „Šibenske crkve“. Ona sadrži 21 pisanu radnju o crkvama i samostanima u Šibeniku. Opisane su: katedrala sv. Jakova, samostani i crkve sv. Frane, sv. Lovre i sv. Dominika, crkve sv. Ivana, sv. Nikole, sv. Grizogona ili Antuna opata, sv. Grgura, Svih svetih, sv. Barbare, sv. Mihovila na Kaštelu, sv. Ane s grobljem, Nova crkva, varoška crkva Gospe van Grada, Gospa Vrpoljačka, porušene crkve sv. Roka, sv. Petra i sv. Martina, crkva sv. Julijana i pravoslavni kršćani (i njihove crkve), kapele i kapelice, šibenska biskupija i kaptol te dominikanke i franjevke. Sadržaj ove cjeline vrijedan je materijal za proučavanje vjerskog i kulturnog života Šibenika. Brojni podatci koje Stošić iznosi, kao i njegova zapažanja i zaključci, veoma su značajni za povjesničare i osobito povjesničare umjetnosti, koji stoga u istraživanju šibenske umjetničke baštine često posežu za njegovim rukopisima.

Ključne riječi: don Krsto Stošić, prošlost Šibenika, rukopisna građa, šibenske crkve i samostani.

UVOD

U Muzeju grada Šibenika čuva se važna rukopisna građa, koju je autor oporučno ostavio toj ustanovi. Radi se o vrijednoj i obimnoj zbirci rukopisa, raznovrsnog sadržaja, među kojima prevladavaju tekstovi o prošlosti Šibenika i njegovoj bogatoj kulturno-umjetničkoj baštini. Budući da građa obiluje mnogim važnim podacima, pokazala se kao dragocjen izvor u proučavanju povijesti i umjetnosti Šibenika i čitavog njegovog kotara. Njezin je autor Krsto Stošić, svećenik i pisac, zaljubljenik u prošlost i kulturnu baštinu svoga grada i zavičaja, „čijem oku i peru ništa ne izmiče“.¹ U bremenitom razdoblju povijesti, u kojem je živio i djelovao, učinio je mnogo za dobrobit rodnoga grada, a posebno za valorizaciju i očuvanje njegove bogate baštine. Unatoč tome, njegov istraživački doprinos i posvećenost kulturnom djelovanju još uvijek nisu dovoljno poznati javnosti. Jedan od razloga za to svakako se nalazi u činjenici da je veliki dio njegove spisateljske građe još uvijek u rukopisu, dok je od objavljenih djela tek mali dio dobio pretisak. Tako je 1994. godine, o pedesetogodišnjici Stošićeve smrti, Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ objavila njegovo djelo *Benediktinke u Šibeniku* (Croatia sacra, Zagreb, 1934.), a u uvodnoj riječi izdavač napominje da „objavljivanjem Stošićeva rada Gradska knjižnica želi obilježiti i 110-godišnjicu rođenja i 50-godišnjicu smrti toga velikoga Šibenčanina i zaslužnoga istraživača šibenske i hrvatske prošlosti“.² Izdavač napominje kako planira objaviti bibliografiju njegovih radova jer „nipošto ne zaboravlja njegovu prebogatu rukopisnu ostavštinu“.³ Doista, 1995. objavljeno je važno djelo fra Stanka Bačića, *Don Krsto Stošić (1884. - 1944.) Bibliografija i rukopisna ostavština*, u izdanju Muzeja grada Šibenika. Uz Stošićevu biografiju djelo donosi i pregled njegovih objavljenih i rukopisnih radova, čime se daje poticaj za daljnje proučavanje Stošićeva rada. Budući da se navršilo sto godina postojanja Muzeja grada Šibenika (1925. – 2025.), kojemu je Stošić bio osnivač i u čijem su posjedu njegovi vrijedni rukopisi, prigoda je to da se ponovno ukaže na veliku vrijednost njegova djela. U ovom radu iznosi se osvrt na jedan važan dio iz te rukopisne građe, a to je cjelina *Šibenske crkve*. Teme, koje su vezane za crkvenu povijest Šibenika i njegove okolice te sakralnu arhitekturu i umjetnost, bile

¹ Milivoj Zenić, *U pohvalu od grada Šibenika*, Gradska knjižnica Juraj Šižgorić, Šibenik, 2002., str. 27.

² Krsto Stošić, *Benediktinke u Šibeniku*, pretisak Croatia sacra, Zagreb, 1934., ur. V. Lakić, Gradska knjižnica Juraj Šižgorić Šibenik, 1994. Uvod.

³ *Isto*.

su u fokusu Stošićeva istraživačkoga i spisateljskog rada. Stoga je rukopisna cjelina *Šibenske crkve* dobro polazište za proučavanje i bolje upoznavanje Stošićeva stvaralačkog opusa. Ta je rukopisna građa u novije vrijeme digitalizirana pa stoga i lakše dostupna za čitanje i proučavanje. U ovom istraživanju korištena je najvećim djelom upravo ta digitalizirana građa koju mi je ustupio Muzej grada Šibenika. U Gradskoj knjižnici Juraj Šižgorić dostupna je, osim jednog dijela Stošićevih objavljenih knjiga, također i digitalizirana građa nekih periodičnih izdanja. Radi boljeg uvida u Stošićevo pisanje o šibenskim crkvama i samostanima, usporedila sam te različite izvore. Od velike pomoći bila je svakako već spomenuta knjiga fra Stanka Bačića, u kojoj su nabrojena i objavljena i rukopisna Stošićeva djela. Osim toga, u radu ću se referirati i na neke druge autore, koji, iznoseći podatke o Stošićevom radu, pridonose boljem razumijevanju njegove značajne uloge u proučavanju šibenske i hrvatske (kulturne) povijesti. Ovdje se donosi pregled Stošićevih pisanih djela, posebno rukopisa, o crkvama i samostanima u Šibeniku. Vrijednost njegovih rukopisnih radova može se naslutiti uvidom u sadržaj, na koji upućuju naslovi poglavlja. Stošić je iznio obilje podataka o događajima i osobama koje su tkale i stvarale povijest šibenskih crkava i samostana, o sakralnim zdanjima i njihovoj gradnji, o dokumentima iz arhivske građe, o knjigama, brojnim umjetninama i vrijednim predmetima koji se ondje nalaze ili su se nekoć nalazili, o mnogim istaknutim svećenicima, redovnicima i bratovštinama, o umjetnicima i zanatlijama koji su stvarali bogatu umjetničku riznicu, o običajima koji su ispunjavali svakodnevni život, te oporukama i darovima mnogih ljudi, koji su pomagali život i djelovanje Crkve u Šibeniku. Ovaj rad pridonosi širem sagledavanju Stošićeve uloge u proučavanju povijesti šibenskih crkava i samostana, njihova kulturno-umjetničkoga blagu i utjecaja koji su imali na cjelokupni društveni i kulturni život Šibenika. Njegov je prinos značajna pomoć i poticaj povjesničarima i povjesničarima umjetnosti za daljnja istraživanja šibenske baštine.

STOŠIĆEV PRINOS ISTRAŽIVANJU I OČUVANJU KULTURNE BAŠTINE

Očuvanje kulturnog naslijeđa uvijek je bilo zahtjevan posao, jer je trebalo uložiti puno truda i umijeća da bi se blago prošlih vremena očuvalo i predalo novim generacijama. U to su se uvjerali mnogi istraživači zavičajne baštine, među kojima je bio i Krsto Stošić (1884. – 1944.), svećenik, vjeroučitelj i kulturni djelatnik iz Šibenika. Rođen je u šibenskom predjelu Varoš, u uglednoj težačkoj obi-

telji Stošića Andrijaša⁴, a za svećenički poziv odlučio se još u djetinjstvu. Bogoslovni fakultet završio je u Zadru, a za svećenika je zaređen 28. ožujka 1909. godine. Mladu misu proslavio je u svojoj, varoškoj župnoj crkvi. Nakon toga je godinu dana bio župnik u Betini na otoku Murteru, a sav preostali svećenički vijek proveo je, predano vršeći pastoralnu i katehetsku službu, u svom rodnom gradu. Tijekom godina obnašao je brojne crkvene službe i istodobno bio angažiran u raznim kulturnim ustanovama i društvenim događanjima, zbog čega je postao istaknuta osoba u javnom životu Šibenika. Ustrajno se zalagao za valorizaciju šibenske povijesne i kulturne baštine koju je neumorno istraživao. Zbog njegova velikog zanimanja za starine i brižnog odnosa prema njima don Frane Bulić i Ljubo Karaman (Pokrajinski konzervatorski ured za Dalmaciju) imenovali su Stošića konzervatorskim povjerenikom za Šibenik i okolicu⁵. U vrijeme dok je obnašao tu funkciju, Stošić je obilazio sve značajne spomenike u gradu i uokolo te je učinio i popis građevina „koje treba da se ušćuvaju radi svoje historične vrijednosti“⁶ i redovito izvještavao Konzervatorski ured u Splitu o svojim opažanjima. Zbog njihove uspješne suradnje mnogi su vrijedni spomenici očuvani od devastacije. Osim toga u tom je razdoblju Stošić došao do mnogih vrijednih podataka koje je iskoristio u pisanju svojih rukopisa (tako u rukopisu „Crkva sv. Barbare“ navodi da je pronašao dokument kojim se potvrđuje da je Bonin iz Milana radio na šibenskoj katedrali⁷). Neke je manje radove objavljivao u raznim časopisima, a neka je djela objavio samostalno. Neumorno je sakupljao rukopisnu i materijalnu građu. Pretražujući brojne arhive, samostane, crkve, arheološke lokalitete i druga mjesta, pomno je bilježio spoznaje do kojih je došao u svojim istraživanjima i pritom sabirao vrijedne predmete za gradski muzej koji je osnovao. Vrijedne starine iz gradskih crkava najprije je spremio u prostoru crkve svete Barbare. Pronalazio je i predmete od veće umjetničke vrijednosti. Tako je posvjedočio: „Ali kad sam ja uređivao zaboravljeni arhiv sv.

⁴ O životu don Krste Stošića pisao je o. Bernardin Polonio, franjevac konventualac, Stošićev suvremenik. Usp. B. Polonio, *Rukopis*, Muzej grada Šibenika; fra Stanko Bačić, *Don Krsto Stošić (1884 - 1944) Bibliografija i rukopisna ostavština*, Muzej grada Šibenika, Šibenik, 1995., str. 7-26.

⁵ O Stošićevoj službi konzervatorskog povjerenika iscrpno pišu Marina Lambaša i Ivana Prijatelj Pavičić, Konzervatorska suradnja Ljube Karamana i don Krste Stošića 1825. -1940., *Ljubo Karaman pedeset godina poslije*, ur. R. Tomić i dr., Književni krug Split i Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2024., str. 147-174.

⁶ Usp. *Isto*, str. 153.

⁷ Usp. Krsto Stošić, *Šibenske crkve, Crkva sv. Barbare*, rukopis, Muzej grada Šibenika.

Duha, naišao sam na zabačene korice misala (bez teksta) sa cizeliranim radovima Fortezze. Bili su negda dignuti s matrikule i ovdje stavljeni.“⁸ Sve do novijega doba crkva sv. Barbare koristila se kao Crkveni muzej. Zamijenio ga je suvremeni interpretacijski centar katedrale svetog Jakova, *Civitas sacra*. Druge starine, vezane za prošlost grada, Stošić je sabirao u malenoj crkvi Svih svetih, koja je poslužila kao prvi gradski muzej. Gradski muzej kralja Tomislava otvoren je 1925. i u potpunosti je bio povjeren brizi svoga osnivača, uz tek neznatnu novčanu pomoć Općine. Pa ipak, njegov entuzijizam i metodičnost u radu rezultirali su stvaranjem nekoliko vrijednih zbirki⁹. Najvrjedniji plod njegova rada na očuvanju i promicanju baštine Šibenika i šibenskog kotara čine ipak njegova pisana djela, koja su nastala tijekom mnogih godina istraživačkog rada. Svaki, pa i najmanji podatak vezan za prošlost Šibenika na koji bi naišao, Stošić je zapisivao. Rezultat toga rada su brojni tekstovi, koje je objavljivao u različitim periodičnim izdanjima (oko 280 jedinica), kao i dvadesetak knjiga, većeg ili manjeg obujma, među kojima je najpoznatija i najcitiranija njegova knjiga *Sela šibenskog kotara* (1941.). Sam je za to svoje djelo zapisao: „Ovim sam dao svoj doprinos za proučavanje naše hrvat. povijesti.“¹⁰ Za *Sela šibenskog kotara* napisao je Zenić da je to „još uvijek glavni izvor u proučavanju povijesti područja nekadašnjeg kotara Šibenik“.¹¹ Isto tako i Bezić-Božanić je ustvrdila da će upravo ta knjiga, među ostalim njegovim djelima za kojima se često poseže, biti još dugo vremena nepresušni izvor za istraživanje tog prostora.¹² Stošić je ovom izuzetnom knjigom mnoge povjesničare umjetnosti potaknuo na daljnja istraživanja. „Iako su mu glavno uporište arhivska istraživanja, niz je zapisa koji proizlaze iz direktnog uvida s terena u kojima opisuju tadašnje zatečeno stanje slika, njihov položaj u crkvi i slično.“¹³

⁸ Krsto Stošić, *Nepoznati radovi Horacija Fortezze iz Šibenika (1924-25.)*, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* (1924-25.), 47-48. Split, str. 94.

⁹ Usp. Marina Lambaša, *Prilog povijesti skupljanja grade i formiranja muzejskih zbirki iz izvještaja don Krste Stošića*, 2018., str. 176-177. <https://hrcak.srce.hr/file/346580/> [Pregledano 23. 8. 2025.].

¹⁰ Krsto Stošić, *Sela šibenskog kotara*, pretpisak, Šibenik, 1941., Dominović, Zagreb, 2020., str. 3.

¹¹ Milivoj Zenić, *U pohvalu od grada Šibenika*, str. 355.

¹² Usp. Nevenka Bezić-Božanić, *Dopisivanje don Krste Stošića s don Franom Bulićem i Mihovilom Abramićem*, u: *Područje šibenske županije od pretpovijesti do srednjeg vijeka*: znanstveni skup, Šibenik, 18.-20. listopada 1995., ur. Božidar Čečuk, Izdanja Hrvatskog arheološkog društva; 19, Zagreb, 1998., str. 15.

¹³ Ana Šitina, *Terensko istraživanje ranonovovjekovnog slikarstva Šibenske biskupije*, blog objavljen 13. 3. 2018. <https://donart.uniri.hr/ana-sitina-terensko->

Premda su se Stošićeve knjige pokazale vrlo korisnima za proučavanje šibenske prošlosti, tek je nekoliko njih doživjelo pretisak. Druge su pak već prilično dotrajale i pohabane, a i teško dostupne. Još više se to odnosi na njegove rukopise koji se čuvaju u Muzeju grada Šibenika. Autor je, naime, sve svoje rukopise oporučno ostavio Gradskom muzeju, a radi se o vrlo opsežnoj građi (o. Polonio je rekao da su bila dva sanduka bilježaka¹⁴). Najvažniji dio rukopisne građe čine tri velike cjeline: *Povijest Šibenika*, *Šibenske crkve* i *Sjeverna Dalmacija*. Nešto od sadržaja iz tih cjelina našlo se u objavljenim člancima i knjigama, što se osobito odnosi na cjelinu *Šibenske crkve*. Naime, autor je objavio knjige o nekim crkvama i samostanima iz Šibenika (i okolice grada): *Svetište bl. Gospe od Vrhpoljca* (1922.), Hrvatska zadružna tiskara, Šibenik; *Katedrala u Šibeniku, sa 14 slika* (1926.), Pučka tiskara, Šibenik; *Stogodišnjica grobišta sv. Ane u Šibeniku 1828-1928*. (1928.), Pučka tiskara, Šibenik (ovdje se govori i u crkvi sv. Ane); *Varoška župa u Šibeniku* (1932.), Tiskara Kačić, Šibenik; *Sveti Križ u Šibeniku Docu* (1933.), Tiskara braće Matačić, Šibenik; *Benediktinski samostan sv. Luce u Šibeniku o tristogodišnjici njegova opstanka 1639-1939*. (1939.), Tiskara Kačić, Šibenik (pretisak ove knjige izdala je Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ u Šibeniku, 1994. godine, u povodu pedesete obljetnice autorove smrti). Zbog njegove iznenadne i prerane smrti (od srčanog udara, a nakon ratnog razaranja Muzeja čiji je bio osnivač i voditelj), brojni su Stošićevi rukopisi ostali neobjavljeni. Ipak, zanimanje znanstvenika kao i šire čitalačke publike za njegova djela ne jenjava. Osobito se povjesničari i povjesničari umjetnosti često referiraju na njegove tekstove, kao nezaobilaznu građu u istraživanju prošlosti Šibenika. To se osobito odnosi na njegova rukopisna djela. Da su tiskana, kaže Zenić: „to bi djelo zacijelo potaknulo druge istraživače na proučavanje mnogih tema za koje je Stošić donio prvorazrednu građu“¹⁵. Budući da je u radu bio vrlo temeljit, uvijek je bilježio svoje izvore, pa je i na taj način skratio i olakšao put mnogim znanstvenicima. U njegovim rukopisnim bilješkama ima doduše nekih pogrešno ispisanih imena autora ili nepotpunih naziva pojedinih djela, no može se, unatoč tomu, razumjeti o kojem je djelu i autoru riječ. I kada je riječ o arhivskim izvorima, Stošić je vrlo temeljit i pedantan, precizno navodeći arhivske oznake. Osim toga,

[istrazivanje-ranonovovjekovnog-slikarstva-sibenske-biskupije/](#) [Pregledano: 5. 9. 2025].

¹⁴ Usp. Stanko Bačić, *n. dj.*, str. 46.

¹⁵ Milivoj Zenić, *Stari Šibenik kalama, skalama i butama*, AGM, Zagreb, 2024., str.78.

on je bio potanko upoznat s cjelokupnim sadržajem šibenskih arhiva. Za samostanski arhiv franjevac konventualaca u Šibeniku rekao je svome poznaniku o. Poloniju da mu je poslužio kao škola, a Polonio je posvjedočio da ga je don Krsto temeljito pregledao u samo nekoliko mjeseci predanoga rada.¹⁶ Sve je crkvene i samostanske arhive u Šibeniku dobro pregledao i istražio, a osobno je posvjedočio da je „stavio u red i sistematski složio bilježnički arhiv u Šibeniku“.¹⁷ Na temelju tih pretraživanja i proučavanja nastala su neka važna djela, budući da je naišao na nove i do tada nepoznate podatke. Napisao je tako, primjerice, članke o rukopisnim kodeksima i inkunabulama iz knjižnice franjevac konventualaca u Šibeniku, ili o natpisima u kamenu u Šibeniku. Neki značajniji radovi objavljeni su u *Vjesniku za arheologiju i historju dalmatinsku* („Nepoznati radovi Horacija Fortezze u Šibeniku“, „Natpisi u kamenu u Šibeniku“, „Crkvice i bratovština Sv. Duha u Šibeniku“, „Je li Bonin iz Milana radio na šibenskoj katedrali“, „Uzdasi i plač starca Milovana“). Iz široke lepeze tema o kojima je pisao izdvajaju se svakako one kulturno-povijesne, često obogaćene vjerskim poukama i poticajima. Značajan dio njegova spisateljskog opusa čini velika cjelina koja se odnosi na šibenske crkve i samostane. Neki su dijelovi te cjeline objavljeni još za piščeva života, uglavnom u njegovoj vlastitoj nakladi, ali je veći dio još u rukopisu, u Muzeju grada Šibenika. Taj je rukopis dragocjen kao jedinstven i cjelovit prikaz sakralne povijesti Šibenika. Ovdje donosim njegov pregled.

RUKOPIS ŠIBENSKE CRKVE

Šibenske crkve i samostani imali su ključnu ulogu u nastanku i razvoju grada jer se oko njih odvijao život grada, vjerska i javna događanja, promet i trgovina. Uz crkve su djelovale bratovštine koje su bile nositeljice svih događanja što su činila okosnicu svakodnevnog života, kao „čimbenici kontinuiteta, svojevrsna armatura šibenskog komunalnog društva“.¹⁸ Razvoj Šibenika nije moguće razumjeti izvan konteksta homogenoga crkvenog komunalnog života. Tako je Stošić u istraživanju prošlosti Šibenika velik broj podataka prona-

¹⁶ Usp. Stanko Bačić, *n. dj.*, str. 22.

¹⁷ *Isto.*, str. 22.

¹⁸ Danko Zelić, Šibenske crkve, postanak grada i utemeljenje šibenske biskupije, *Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, zbornik radova sa znanstvenog skupa *Šibenska biskupija od 1298. do 1998.* Šibenik, 22. do 26. 9. 1998., ur. J. Čuzela i dr., Gradska knjižnica Juraj Šižgorić, Šibenik, 2001., str. 798.

lazio upravo u arhivima i knjižnicama samostana i crkava. Ponekad se upuštao i u sređivanje arhiva.¹⁹ Na temelju arhivske i druge građe napisao je i rukopise o šibenskim crkvama, samostanima, redovnicima i bratovštinama.

Teško je točno odrediti kada je Stošić počeo pisati o crkvama i samostanima u Šibeniku. Prva njegova objavljena knjiga bila je *Svetište bl. Gospe od Vrhpoljca*, tiskana u vlastitoj nakladi u Hrvatskoj zadružnoj tiskari u Šibeniku, 1922. godine. Na rukopisu istoimenog naslova zapisana je godina 1917. Prilog na početku je „Pismo prof. Vinka Miagostovića, uopće njegov zadnji rad prije smrti“.²⁰ Na toj istoj stranici Stošić donosi popis obitelji, odnosno prezimena koje sadrži taj rukopis. Ispod naslova crvenom bojom je zabilježio: „Malne sve prevedeno u knjizi Svetište Gospe od Vrhpoljca.“²¹ Nakon priloga slijedi Stošićev sadržaj. Listovi bilježnice djelomično su oštećeni. Kao poglavlja navodi: Svetište. Župa Donjega polja i Vrhpoljačka. Crkva bl. Gospe. Njezina nutrina. Gospina slika. Sv. slika u ratno doba i za gradnje crkve. Povlašteni oltar. Povjesno zvono. Uredba svetišta. Nadarbina Stomorije. Prvi nadarbenici. Manzionari (koralni vikari). Služba Božja. Procesije. Bratovštine bl. Gospe Stomorije. (Stara. Nova. Papina bula. Iz povijesti bratovštine.). Turci u šibenskoj okolici. Pjesma o Radojici i Gospi od Vrhpoljca. Na Veliku Gospu u Vrhpoljcu. Prilozi: 1. Privilegovani oltar Gospe vrhpoljačke 2. Nadarje Stomorije doznačeno manzionarima 3. Matrikula bratovštine Gospe Vrhpoljačke (Njezin opis i sadržaj.) 4. Papina bula o oprostima bratovštini. 5. Imena u matrikuli Stomorije. U Predgovoru je zapisao: „Svetište Bl. Gospe Vrhpoljačke postaje svake godine slavnije... Stoga se čutila potreba, da se iznese štogod iz njegove prošlosti i sadašnjosti i time se potakne kršćanski puk na još veću Bogoljubav prema Majci Božjoj. Ali kako se još nitko nije bavio povješću ovog svetog mjesta, moralo se započeti s temelja i po arhivima tražiti podatke... Šibenik, Na Malu Gospu 1917. D.K.S.“ Ne navodi koliko je trajalo pretraživanje arhiva i prikupljanje podataka, ali se zna da je bio „član uprave toga svetišta i uložio je puno napora da se ono dolično uredi, pa je tako dao oslikati crkvu, nabavio je kipove i ruho, podigao nove zgrade i uredio okoliš.“²² O svetištu

¹⁹ Usp. Krsto Stošić, *Povijest Šibenika, Arhivi i spisi*, rukopis, Muzej grada Šibenika; J. Jelinčić, Biskupijski arhiv u Šibeniku, *Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, ur. J. Čuzela i dr., Gradska knjižnica Juraj Šižgorić, Šibenik, 2001., str. 920.

²⁰ K. Stošić, *Šibenske crkve, Svetište bl. Gospe od Vrhpoljca*, rukopis, Muzej grada Šibenika.

²¹ *Isto*.

²² Usp. Stanko Bačić, *n. dj.*, str. 14.

je pisao i članke za novine. Tako u *Narodnoj straži*, br. 31. iz 1923. godine, izlazi članak „Veliko slavlje bl. Gospe u Vrhpolju“, a listu *Katolik*, br. 10 iz 1930. godine, izlazi članak „Bl. Gospa od Vrhpolja“. Na Stošićeve podatke o bratovštini ove crkve referira se Prijatelj Pavičić, koja opisuje njezinu matrikulu: „Motiv zaštitnice raširenoga plašta susrećemo i na nekoliko bratimskih matrikula, kao na onoj u crkvi Gospe od Vrhpoljca pokraj Šibenika. (...) Na naslovnici matrikule Gospe od Vrhpoljca prikazana je Uznesena, mletački lav i sveci Lovre, Juraj, Jeronim, Pavao i Margarita Mučenica – titulari crkava šibenske okolice.“²³

Drugi rukopis koji je otisnut je onaj o šibenskoj katedrali. *Katedrala u Šibeniku sa 14 slika* u rukopisnoj verziji ima 29 strana. Poglavlja rukopisa su: Monumentalan hram (1), Graditelji (2-6), Razni klesari (7-10), Glavno pročelje s portalom (10-12), Pobočna strana s lavskim vratima (12-13), Apsida (13-15), Krov i kupola (15-16), Kapele, sakristije i stube. Propovjedaonica. Orgulje (16-17), Prezbiterij i sancta sanctorum (17-18), Krstionica i sakristija (18-19), Restauracije (20-21), Troškovi (22-24), Oko zvonika (25-26), Literatura (27-29). Tiskana je u Pučkoj tiskari 1926. godine. U novinama je izašlo još nekoliko članaka o katedrali. „Umjetnički vjenac šibenske katedrale (71 glava)“, 1929., *Novo doba*, br. 88. „Stolna crkva u Šibeniku (Povodom 500. godišnjice)“, 1931., *Katolik*, br. 24. Iste godine u istom listu, u br. 30, izlazi članak „Interesantnosti šibenske katedrale. Žrtve Šibenčana za svoju katedralu“, *Jadranska pošta*, br. 79, 1931. godina. „Katedrala u Šibeniku, prigodom 500. godišnjice postavljanja temeljnog kamena“, *Novo doba*, br. 79, 1931. godina. „Proslava 500. godišnjice katedrale i euharistički kongres u Šibeniku“, *Katolički list*, br. 32, 1931. godine. Stošić je pokrenuo inicijativu i sudjelovao je u provedbi proslave 500. obljetnice početka gradnje šibenske katedrale. Stoga je te godine izašlo više članaka o toj proslavi i o katedrali. O šibenskoj katedrali pisane su brojne studije, članci monografije i drugo. Marković ističe da je upravo Stošić autor prve monografije o katedrali sv. Jakova na hrvatskom jeziku (*Katedrala u Šibeniku*, 1926.). O tome kaže: „Iako ne baš često citirano djelo toga istaknutog šibenskog povjesničara i ljubitelja umjetnosti, ono predstavlja vrijedan prilog poznavanju povijesti gradnje katedrale.“²⁴ I sam Stošić je u spomenutoj knjizi zapisao kako je

²³ Ivana Prijatelj Pavičić, *Kroz Marijin ružičnjak*, Književni krug, Split, 1998., str. 60; 186. Autorica ističe da o toj matrikuli piše Stošić (*Sela Šibenskog kotara*, str. 68-70 i 132).

²⁴ Predrag Marković, *Katedrala sv. Jakova u Šibeniku Prvih 105 godina*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2010., str. 67.

„napokon trebalo sastaviti i na našem jeziku i za našu širu publiku jednu knjižicu, koja će ukratko ali cjelovito prikazati monumentalnu baziliku.“²⁵ Stošić je također iznio važne podatke o nekim slikama u katedrali, što je pomoglo kasnijem istraživanju.²⁶

Među tiskanim djelima našla se i knjiga *Stogodišnjica grobišta sv. Ane u Šibeniku 1828-1928.*, tiskana 1928. u *Pučkoj tiskari* u Šibeniku. U popisu rukopisa nalaze se dva odvojena djela koja odgovaraju ovoj knjizi. Prvo, koje opisuje dvije crkve: crkvu sv. Mihovila i crkvu Gospe od Kastela ili sv. Ane i drugo, koje opisuje grobište sv. Ane. Sadržaj rukopisa *Crkvice sv. Mihovila i crkvice Gospe od Kastela ili sv. Ane* uključuje poglavlja: Crkvice sv. Mihovila (1), Crkvice Gospe od Kastela ili sv. Ane (1-3), Gospa od Kastela ili Gospa od Zdravlja (3-11): Štovanje (3-5), Prenosi sv. slike (5-6), Sakupljanje voska (6-7), Ostavštine i darovi (7-8), Imovina (8-9), Bratovštine (9-10), Kapelani (10-11). Nema oznake datuma (kako je slučaj kod nekih rukopisa), već samo naslov, sadržaj i broj strana. U svesku se nalaze i neki tekstovi drugoga sadržaja (vjerojatno predavanja ili kateheze), a oni su slabije čitljivi i prekriveni su crvenom olovkom. U Stošićevim rukopisima često ima ovakvih umetaka drugog sadržaja ili pak dodanih bilježaka. Rukopis *Grobište sv. Ane* ima poglavlja: Staro grobište (1-2), Grobište kod sv. Ane (2-3), Broj ukopanih (3-4), Natpisi na grobnicama (4-8). Nakon rukopisnog teksta nalazi se tiskani.

Rukopis *Varoška župa u Šibeniku* tiskan je u Tiskari Kačić 1932. godine. Prilog rukopisu je pismo fra Filipa Rupčića, svećenika iz varoške župe, od 7. rujna 1699., u kojem on opisuje što je učinio za uređenje i opremanje crkve (uz originalno pismo je i prijepis). Rukopis sadrži i drugi prilog, prijepis matrikule crkve u Varošu i Bilicama. Riječ je bratovštini Gospe od Pomišlja (Pomisglijja) koja je svoju sliku prenijela u varošku crkvu sv. Kuzme i Damjana u Vrtlinama tj. Varošu, kasnije zvane Gospa vanka Grada. Na dnu tog prijepisa piše: „Prepisao 1926. u veljači. D. K. Stošić.“²⁷ Sadržaj ima 36 strana i 2 priloga. Poglavlja su: Razvitak Varoša (1-2), Postanak varoške župe (2-5), Župnici i kapelani (5-7), Bilješke o župnicima i pomoćnicima (8-14), Varoška crkva (15-20), Oltari varoške crkve. Orgulje.

²⁵ Krsto Stošić, *Katedrala u Šibeniku sa 14 slika*, Pučka tiskara, Šibenik, 1926., str. 20.

²⁶ Tako A. Šitina uz opis slika Sv. Sebastijan i sv. Fabijan (F. Zamberti) i Poklonstvo kraljeva (B. Ricciardi) navodi i Stošićeve podatke. Usp. Ana Šitina, *Slikarstvo 16. i 17. stoljeća u Šibenskoj biskupiji*, disertacija, Sveučilište u Zadru, str. 424, 457. <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:646202> [Pregledano: 2. 9. 2025.].

²⁷ Krsto Stošić, *Šibenske crkve, Varoška župa*, rukopis, Muzej grada Šibenika.

Moćnik. Srebrenina (21-24), Bratovštine (25-26), Posebni crkveni obredi (27-28), Područne crkve i nestale (28-32), Varoško „šamatorje“ (32-34), Oko nove crkve u Varošu (34-36). Nakon ovih poglavlja još su neke dodane bilješke pod naslovom Umetci u tiskanu brošuru Varoška župa. Napisao je Stošić i članak „Nova' crkva i 'šamatorje' u Varošu (*Narodna straža*, br. 23, 1926.). O varoškoj crkvi pisala je Jagoda Marković, koja je često citirala Stošićeve navode. Proučavala je urbanističku preobrazbu Šibenika i njegovih predgrađa, osobito Varoša. Kako je varoško svetište imalo važnu ulogu u životu njegovih stanovnika, o čemu je detaljno pisao Stošić, njegovi su podatci bili relevantni za daljnje proučavanje teme. Prema Marković, Stošićeve riječi najsugestivnije svjedoče o namjeri gradnje nove varoške crkve.²⁸ Ta je crkva bila veoma važna za istraživanje postanka i razvoja Šibenika. Naime, na mjestu Gospine crkve nalazila se starija crkva sv. Kuzme i Damjana s grobištem. O tome su pisali brojni povjesničari i povjesničari umjetnosti. Jednako je tako važna i njezina stara Gospina bratovština, po kojoj je crkva dobila novo ime. O bratovštini je pisao Stošić, donoseći i djelomičan prijepis njezine matrikule. Ubraja se među najstarije dalmatinske matrikule pisane hrvatskim jezikom i latiničkim pismom.²⁹

Osim nabrojanih crkava, koje se nalaze u rukopisu *Šibenske crkve*, a tiskane su, sve ostale crkve i samostani iz ove cjeline i dalje su u rukopisu. Stošić ih je u rukopisnoj građi uveo pod određenim brojevima. Tim redoslijedom bit će navedene i ovdje. Pod brojem I. je katedrala (ranije opisano, tiskano djelo.). Pod brojem II. je djelo *Samostan i crkva sv. Frane u Šibeniku*. Ovaj je rukopis napisan 1930. godine, a imao je dva primjerka. Jedan su otkupili franjevci, ali nije tiskan. Drugi primjerak ima dodatak iz 1941. godine. Dodatak uključuje životopis fra Bernardina Polonija i nekih uglednih redovnika konventualaca, koji je napisao Stošić. Na naslovnici je napomena autora: „Neka stoji kako je pisano! Mogla bi se učiniti posebna brošura s vrlo malim troškom. Treba staviti slike!“³⁰ Nakon Predgovora i Popisa literature (Izvori i literatura) sadržaj je podijeljen na sljedeća poglavlja: Provincija o. o. konventualaca (3-6), Samostan stari i novi (7-13), Crkva sv. Frane. Razne adaptacije. Sakristija. Zvonik. Orgulje. Orguljaši. (14-21), Oltari (2-31) Sli-

²⁸ Jagoda Marković, Šibenska Gospa van Grada, *Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, str. 29.

²⁹ O ovoj matrikuli v. Ante Šupuk *Matrikula bratovštine Blažene Marije u šibenskom Varošu iz godine 1452*. <https://hrcaak.srce.hr/132002> [Pregledano 5. 9. 2025.].

³⁰ Krsto Stošić, *Šibenske crkve, Crkva i samostan sv. Frane*, rukopis, Muzej grada Šibenika.

ke. Kipovi. Reljefi. (32-36), Sv. moći (37-39), Crkveno ruho i posuđe (40-42), Grobovi (43-49), Crkvice sv. Mihovila (50), Crkvice sv. Martina (51-52), Darovštine i zaklade (52-61), Imovine (62-72), Posebne pobožnosti (72) Redovnici i bratovštine (72) Biblioteka. Inkunabule. Codices manuscripti. Arhiv (78-81) Gvardijani. Ugledni redovnici. (82-103) Bl. Nikola Tavelić (103) Dodatak (104). Radi se o vrlo opširnom rukopisu, a osim toga Stošić je o crkvi i samostanu sv. Frane u Šibeniku pisao i neke radove koji su objavljeni u periodikama. Njegovi su radovi: „Oltari crkve sv. Frane u Šibeniku“ (*Novo doba*, br. 296, 1930.), „Najdragocjeniji kodeks u Šibeniku“ (*Hrvatska straža*, br. 77, 1931.), „Umjetnost u crkvi i samostanu sv. Frane u Šibeniku“ (*Hrvatska straža*, br. 291, 1931.), „Rukopisni kodeksi samostana sv. Frane u Šibeniku“ (*Croatia sacra*, br. 5, 1933.), „Inkunabule samostana sv. Frane u Šibeniku“ (*Croatia sacra*, br. 7, 1934.). Uz to treba spomenuti i radove napisane o sv. (tada blaženome) Nikoli Taveliću: „Jeruzalemska slava jednog Hrvata“ (*Jeronimsko svjetlo*, 1935.), „Bl. Nikola Tavelić“ (*Sacerdos Christi*, br. 8-11, 1936. i br. 1-5, 1937.), „Novi zaštitnik naš nebeski blaženi Nikola Tavelić“ (*Kršćanska škola*, br. 9-10, 1937.), „Rod Tavelića kroz stoljeća“ (*Obitelj*, br. 27-28, 1938.), „Tavelić ili Tavilić“ (*Obitelj*, br. 31-32, 1938.), „Štovanje bl. Nikole Tavilića u 17. vijeku“ (*Obitelj*, br. 43-44, 1938.). Crkva i samostan sv. Frane često su bili u fokusu znanstvenika, zbog vrijednih rukopisa i inkunabula, drvenih oltara i stropa, slika i orgulja. Budući da je Stošić priložio bogatstvo podataka za proučavanje svih tih tema, njegova se građa pokazala nezaobilaznom u njihovu proučavanju. Bio je preteča mnogih znanstvenika u proučavanju rukopisa i inkunabula.³¹ U crkvi sv. Frane nalazile su se i prve orgulje, od 1440. godine. Stošić je pronašao vrijednu notnu dokumentaciju, o čemu je pisao Županović, koji dodaje kako „marinom sabiratelju svega što je vezano uz Šibenik“³² pripada zasluga za vrijedne podatke koje iznosi u svom rukopisu.

Pod brojem III. u cjelini *Šibenske crkve* nalazi se rukopis *Samostan i crkva sv. Lovre*. Sadržaj ovoga rukopisa čine poglavlja: I. Samostan. Osnutak (1-4), Broj redovnika (4) Nekoje ostavštine (4), Teološki nauci (5), Lektorji (6-9), Gvardijani (9) Ugledni franjevci (9), Franjevci Šibenčani (10), Biblioteka (10), Arhiv (11), Pinakoteka

³¹ Usp. M. Zenić, *U pohvalu od grada Šibenika*, str. 37. Anđelko Badurina, *Illuminirani rukopisi u Šibeniku, Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, str. 937, 938, 939; Vatroslav Frkin, *Inkunabule na području šibenske biskupije, Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, str. 948.

³² Lovro Županović, *Crkvena glazba i crkveni glazbenici u Šibeniku, Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, str. 971.

(11-12), Tiskara (12), II. Crkva (13-14), Oltari (14-16), Sakristija (16), Natpisi grobnica (17), Izvori i literatura (18). Uz samostan i crkvu sv. Lovre nalazi se i Gospina špilja po uzoru na onu u Lourdesu Francuskoj. Stošić je o toj špilji napisao članak „Lurdska špilja u Šibeniku“ (*Narodna straža*, br. 46, 1926.). U samostanu je boravio i znameniti Kačić, po kom je kasnije ime dobila i tiskara smještena u ovom samostanu. O svemu tomu donosi vrijedne podatke Stošić. Zenić se primjerice referira na njegov zapis o Kačićevu priručniku za tečaj filozofije, koji je nažalost izgubljen.³³ U samostanu i crkvi sv. Lovre čuvaju se vrijedne slike. Tako na primjer Šitina spominje sliku Gospe sa sv. Margaretom i sv. Lovrom, za koju Stošić navodi da ju je samostanu poklonio Lorenzo Delfino, a Tomić piše o portretu Leonarda Foscola o kojemu Stošić piše da je dar gvardijanu samostana, o. Miji Bogetiću.³⁴

Pod brojem IV. je *Crkva sv. Ivana na brdu i u gradu*. Prva se nalazila na mjestu današnje tvrđave sv. Ivana. Druga je nekoć bila posvećena Presvetom Trojstvu, ali je dolaskom bratovštine sv. Ivana Krstitelja iz crkve sv. Ivana na Brdu prozvana crkvom sv. Ivana. Riječ je o jednoj od četiri najveće i najuglednije (obučene) bratovštine u Šibeniku.³⁵ U rukopisu Stošić donosi neke dijelove matrikule rečene bratovštine. I u drugim rukopisima običava donositi podatke o bratovštinama, njihovim matrikulama i pravilima koja se u njima nalaze. Više je puta pisao o raznim bratovštinama. U popisu svojih radova navodi kako je u kolovozu 1941. poslao Hrvatskoj enciklopediji svoj rad „Bratovštine u Šibeniku“ (rad je izvadio iz cjeline *Šibenske crkve* i nažalost nije imao kopiju).³⁶ U sadržaju ovoga rukopisa nalaze se: I. Crkvice sv. Ivana na brdu. Patroni. Gradnja. Ostavštine. Bratovština. (1-3), Pustinjaci na brdu sv. Ivana. (3) II. Crkva sv. Ivana u gradu. Zgrada (4-6), Zvonik (6), Oltari (7), Nadarje sv. Klementa (7), Zakladne mise (8), Grobnice (9), Bratovštine sv. Mihovila, Sestara presv. Trojstva, sv. Roka, Gospe, Duša čistilišta, Sakramenta (9-11), Bratovština sv. Ivana Krstitelja. Matrikula. (12-17), Razno o životu i imovini bratovštine (17-19), Pergamene (20-23), Još neke ostavštine (23-24), Plovani, župnici i kapelani (24). I u ovom rukopisu ima nekih stranica koje sadržajem ne pripadaju

³³ Usp. M. Zenić, *U pohvalu od grada Šibenika*, str. 239.

³⁴ Usp. Ana Šitina, *Slikarstvo 16. i 17. stoljeća*, str. 434-435; Radoslav Tomić, Generalni providur Leonardo Foscolo i umjetnost u Dalmaciji, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 43, 2019., str. 206.

³⁵ Usp. Slavka s. m. Tatjana Petric, Šibenske bratovštine u prošlosti, *Sedam stoljeća šibenske biskupije*, str. 635.

³⁶ Usp. Stanko Bačić, n. dj., str. 92.

u crkvu sv. Ivana. Radi se o nekim računima, a na jednom papiru piše „Zapisnik sa sjednice Javna dobrotvornost“ i godina 1909. Pojavljuje se i ime Paška Stošića Andrijaša, don Krstina oca. Neki su drugi dijelovi teksta iskrižani, a rukopis je ponekad vrlo teško razumljiv. O crkvi sv. Ivana napisao je Stošić članak „Stube na crkvi sv. Ivana u Šibeniku“, u *Narodnoj straži*, br. 39 i 40, god. 1923. te članak „Crkva sv. Ivana Pustinjakova kuća“, u *Narodnoj straži*, br. 26, god. 1925. Opisujući bogato urešeni renesansni prozor na južnom zidu dograđene sakristije, Zornija pojašnjava da je, prema Stošiću, taj prozor dugo tijekom povijesti, a na blagdan Tijelova, služio kao vanjski oltar.³⁷

Rukopis *Nova crkva*, pod brojem V., sadržajem je vrlo bogat i zanimljiv jer se radi o jednoj od najznačajnijih šibenskih crkava, s najvećom bratovštinom. Na njezinoj gradnji radio je majstor Nikola Firentinac, a i drugi značajni šibenski majstori i umjetnici. Nova crkva bila je u prvom redu crkva pučana, a i predio Gorica, u kojem se nalazi, naseljavali su pučani. Ipak, među članovima njezine bratovštine Gospe od Milosrđa bili su ljudi iz različitih društvenih slojeva. Neki među njima bili su vrlo ugledni, kao majstor Juraj Dalmatinac. Stoga je ova crkva zanimljiva historičarima i osobito povjesničarima umjetnosti. No tekst rukopisa je mjestimično teško razumljiv, a mnoge stranice su prekrížene jer sadržajem pripadaju negdje drugo. U rukopisu je priložen i tekst Petra Kaera na talijanskom jeziku, o crkvi i bratovštini. Stošićev rukopis sadrži ova poglavlja: Bratimska dvorana (1), Crkva. Gradnja (2-4), Posvećenje (4), Afreski (5-6), Plafond (7), Oltari (8-9), Gospa od Kastela i od Groblja u Novoj crkvi (10), Grobnice (11), Orgulje (12), Zvonik (13-14), Ostavštine (15-16), Imovina. Zemlje (16-17), Kuće (17), Srebrenina (18), Crkv. Ruho (19), Knjige (19), Zastave i drugo (19-20), Relikvije (20-21), Pobožnosti, oprosti i mise (21-22), Kapelani i župnici (23), Bratovština (24-30), Arhiv (ali u Povijesti Šibenika IV. 2.). O Novoj crkvi pisao je među ostalima i Radovan Ivančević, koji smatra da je crkva kao građevina bila predugo zapostavljena u istraživanju premda je riječ o posljednjem djelu Nikole Firentinca. Na više mjesta referira se na navode don Krste Stošića.³⁸ Jednako tako se Sto-

³⁷ Usp. Meri Zornija, Dopune šibenskom opusu Nikole Ivanova Firentinca, Šibenik od prvog spomena, *Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa 950. godina od prvog spomena Šibenika*, Šibenik, 26. do 28. rujna 2016., ur. Iva Kurelac, Muzej grada Šibenika, Šibenik, HAZU, Zagreb, 2018., str. 465.

³⁸ Usp. Radovan Ivančević, Nova crkva u Šibeniku (1502.) Posljednje djelo Nikole Firentinca, *Peristil: zbornik radova za historiju umjetnosti i arheologiju*, 40, Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, 1997., str. 67-80.

šićevim rukopisom služio i Ćuzela.³⁹ Vladimir Marković pisao je o stropnom i zidnom slikarstvu u ovoj crkvi, baš kao i Ivana Prijatelj Pavičić, koja proučava marijansku tematiku prisutnu u ciklusu slika koje je naručila bratovština Gospe od Milosti.⁴⁰ Autorica ovdje navodi da je Stošić u rukopisu iznio podatke o šibenskim slikarima Parkiću i Moneghinu. Na Stošićeve podatke o umjetničkim djelima u Novoj crkvi referira se i Šitina, koja piše: „Prve podatke o izvedbi iznio je K. Stošić u rukopisu koji je zapravo prepiska knjige Računa u kojemu donosi niz podataka o isplatama majstorima, ali i neke druge činjenice.”⁴¹

Samostan i crkva sv. Dominika, pod brojem VI., je rukopis napisan 1931. godine, a dopunjen deset godina kasnije. Sadržaj je zapisan u bilježnicu, na 32 stranice, a dodana su mu dva priloga. Jedan od njih je tlocrt samostana i crkve iz 1877. godine, a drugi je dokument na kojem je Stošić upisao pri vrhu broj 1450 crvenom bojom, a sa strane dodao olovkom napomenu: „ovo kao event. prilog povijesti sam. i crkve sv. Dom. U Šib. V. str. 8. Sam ima više kopija.”⁴² Sadržaj je podijeljen na poglavlja: I. Samostan. Provincija naših dominikana (1-2), Postanak šibenskoga samostana (2-4), Samostan (Zgrada. Obnova. Najmovine. Pogibelj zatvaranja i zatvor. Kuće. Četiri gradska zdenca. Mjesta oko samostana i obala. Vrtlovi i zemlje. Slike. Škola.) (4-10), Ostavštine (10-12), Arhiv. Biblioteka. Manuscripti. (12-13), Priori (13-15), Ugledniji redovnici (J. Šižgorić, Ivan Polikarp Severitan, V. Arrigoni, Vj. Matijaca, Karlo Cecebini, Anđeo Miškov) (15-20), Još neki redovnici (20-22), II. Crkva. Stara i nova crkva, zvonik, orgulje (20-24) Oltari, umjetne slike, stari oltari, kipovi u crkvi, ruho i posuđe (24-29), Grobnice (29-31), Pobožnosti i bratovštine (31-32). Ispod sadržaja su navedene i slike: Crkva prije g. 1906. s dijelom samostana; Crkva i cio samostan; Tloris crkve oko g. 1877; Umjetne slike u crkvi. Osim ovoga rukopisa, Stošić je napisao i članak u Hrvatskoj straži, br. 290. god. 1932. *Samostan sv. Dominika u Šibeniku*. U rukopisu je priložen i stari tlocrt crkve sv. Dominika. Njega je u svom radu koristio i Goja, istražujući djelovanje Mondelle i Cavalotta u Šibeniku. On kaže: „Zahvaljujući arhivskim istraži-

³⁹ Usp. Josip Ćuzela, *Dvorana bratovštine Santa Maria Valverde i Nova crkva u Šibeniku*, Uprava za zaštitu kulture i prirodne baštine, Konzervatorski odjel, Šibenik, <https://hrcak.srce.hr/111053> [Pregledano 3. 9. 2025.].

⁴⁰ Usp. Ivana Prijatelj Pavičić, *n. dj.*, str. 116.

⁴¹ Ana Šitina, *Slikarstvo 16. i 17. stoljeća*, str. 448.

⁴² Krsto Stošić, *Šibenske crkve. Samostan i crkva sv. Dominika*, rukopis. Muzej grada Šibenika.

Tekst na str. 8 ovoga rukopisa: „Na 28. aug. 1450. mletački dužd Frane Foscarini priopćuje dukalu Krsti Marcello, šiben. Grad. Kapetanu...”

vanjima don Krste Stošića, Gierolimo Mondella već je dugo poznat u našoj povijesti umjetnosti, a autorove su spoznaje i danas neizbježno polazište kada se govori o tom svestranom sudioniku graditeljskih i umjetničkih zbivanja u Šibeniku tijekom prve polovice 17. stoljeća.⁴³ Vrijedne umjetničke slike iz crkve sv. Dominika bile su često predmet proučavanja. Za sliku Gospe od Ružarija, koju je naručila bratovština Presvetog Ružarija Stošić je napisao da je bila na bočnom oltaru koji je postojao od 1614. godine.⁴⁴

Pod brojem VII. je *Crkva sv. Nikole*. Tekst je napisan na 18 strana, a sadržaj je: Zgrada (1-2), Oltari i slike (2-3), Plafond (3-4), Bratovština sv. Nikole (5-8). Sadržanu je dodan još jedan dio koji se odnosi na Strop. Autor je skicirao polja (kasete) stropa i označio je brojevima koje su slike naslikane. Taj prilog ima 8 stranica, a nedostaje četvrta, što napominje i autor. Neke grbove koji se nalaze na crkvi, Stošić je nacrtao i opisao. Stranice nakon toga su prekržene, a radi se o ponavljanju prethodnog sadržaja. Osobita vrijednost ove crkve je kasetirani drveni oslikani strop, koji je Stošić pomno opisao, uz brojne druge podatke koje tu donosi. Šitina napominje da su o tom stropnom osliku pisali tek Stošić i V. Marković.⁴⁵

U popisu rukopisa pod brojem VIII i IX navedene su Gospa Vrpoljačka i Varoška župa (i crkva). Ovi su rukopisi tiskani i o njima je već bilo govora u ovom radu.

Na popisu pod brojem X. je *Crkva sv. Grizogona (ili Antuna opata)*. Kao prilog od 32 stranice donosi tekst *Chiesa di San. Grisogono* (P. Kaer). Uz Kaerov tekst bilježio je svoje objekcije i napomene, a neke je godine i imena u tekstu podcrtao crvenom bojom, ali bez komentara. Napominje da je taj rukopis dobio od samostana Svetog Duha u Zagrebu i pretpostavlja da je Kaer dao svoj rukopis o Josi Miloševiću, uz možda još neke koji su se izgubili. Svoj tekst od 16 stranica podijelio je u poglavlja: Crkva. Oltari. Pobožnosti. (1-3), Vlasnici crkve (3-6), Bratovštine (6-7), Matrikula sv. Andrije (7-10), Imovina (10-12), Kapelani i župnici (12-14), Arhiv (14). Svetom Antunu opatu bila je posvećena i crkva u špilji, u kanalu sv. Ante pred Šibenikom. O njoj je pisao Stošić u *Selima šibenskog kotara*, kao i

⁴³ Bojan Goja, Novi podaci o djelovanju Gierolima Mondelle i Giacoma Cavalotta u Šibeniku, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, sv. 35, Zagreb, 2011., str. 115.

⁴⁴ Krsto Stošić, *Šibenske crkve, Samostan i crkva sv. Dominika*, rukopis. Ove podatke koristi A. Šitina u: *Slikarstvo 16. i 17. stoljeća*, str. 447. I. Prijatelj Pavičić opisuje mnoga djela posvećena Gospi od Ružarija i od Karmela, te dodaje u bilješkama da Stošić donosi mnoge primjere za šibensko područje, v. *Kroz Marijin ružičnjak*, str. 103.

⁴⁵ Ana Šitina, *Slikarstvo 16. i 17. stoljeća*, str. 511.

u nekim novinskim tekstovima. U nedavno objavljenoj knjizi *Crkva pustinja bunker – Špilja sv. Ante u kanalu pred Šibenikom* koristili su se mnogi vrijedni prinosi Stošićevih istraživanja.⁴⁶

Crkva Svih svetih je XI. crkva u rukopisu Šibenske crkve. U toj crkvi bio je smješten prvi Gradski muzej. Rukopis obuhvaća samo 5 stranica. Poglavlja su: Zgrada (1-2), Bratovština Svih svetih ili Bratovština šavaca (2-3), Ostavštine i imovina (4), Plovani, kapelani, župnici (4-5).

Rukopis broj XII. je *Crkva sv. Grgura*. Na dnu prve stranice je prošireni naslov *Crkva sv. Grgura i bratovština sv. Jakova*. Rukopis ima 9 stranica. Poglavlja su: Zgrada (1), Oltari i staro zvono (1-3), Plovani (3-6), Ostavštine i imovina (7-8), Bratovština sv. Jakova de Galitia (8-9). Uz tekst su neke kvačice, vjerojatno znak potvrde, kao i neke napomene (uz rečenicu „Možda je bila na oltaru slika sveca koja se danas nalazi u Grad. Muzeju.“ Sa strane je napisano crvenom bojom „nema je“)⁴⁷. Iz ove crkve potječe vrijedan poliptih, o kojem je pisala i Prijatelj Pavičić: „Mariju koja plaštem štiti bratime sv. Jakova naslikao je Nikola Vladanov na srednjem polju poliptiha iz crkve sv. Grgura u Šibeniku, koji se datira između 1419. i 1432. Spominje se da je tu shemu ponovio i na nestalom poliptihu iz crkve sv. Trojstva u Šibeniku (datirane nakon 1432.), rađenom za bratime sv. Mihovila.“⁴⁸

Rukopis *Crkva sv. Barbare* (broj XIII.) ima 12 stranica i poglavlja: Zgrada (1-2), Kapele i oltari (2-4), Crkva kao muzej (4-6), Bratovština bombardijera (6-12): Matrikula (6-8), Dodatci (8-11), O imovini (11-12). U rukopisu se donosi prijepis nekih dijelova iz matrikule bratovštine bombardijera koja se okupljala u ovoj crkvi. Uz rukopis su bile priložene i slike, kako je autor zabilježio na stranici sadržaja. U crkvi sv. Barbare okupljala se bratovština bombardijera koja je naručila sliku svoje zaštitnice. Slika prikazuje sv. Barbaru sa sv. Nikolom i, prema Stošiću, sv. Krizogonom, odnosno Krševanom.⁴⁹

Pod brojem XIV. je *Crkva sv. Mihovila i sv. Ane*, o kojima je već bilo riječi prije u ovom radu, jer se ubrajaju u objavljene rukopise.

⁴⁶ Emil Podrug i dr., *Crkva pustinja bunker Špilja sv. Ante u kanalu pred Šibenikom*, Muzej grada Šibenika, J. ustanova Priroda Šibensko-kninske županije, J. ustanova u kulturi Tvrđava kulture Šibenik, Šibenik, 2023.

⁴⁷ Krsto Stošić, *Šibenske crkve, Crkva sv. Grgura*, rukopis, Muzej grada Šibenika.

⁴⁸ Ivana Prijatelj Pavičić, *n. dj.*, str. 60.

⁴⁹ Krsto Stošić, *Šibenske crkve, Crkva sv. Barbare*, rukopis, Muzej grada Šibenika. Autor navodi da bratovština sliku naručuje 1608. godine, ali je ona gotova 1610. godine. Šitina ponavlja te podatke, ali piše da je na slici uz sv. Barbaru i sv. Nikolu sv. Pavao. Usp. A. Šitina *Slikarstvo 16. i 17. st.*, str. 438-439.

Potom slijede neki vrlo kratki rukopisi: *Crkva sv. Roka* (XV.), na četiri stranice, bez određenih poglavlja, *Dvije porušene crkve (sv. Petra i sv. Martina)* (XVI.), na tri stranice teksta, i *Kapele i kapelice* (XVII.), na tri stranice, gdje navodi kapelice u Šibeniku, sa starijim nazivima ulica: kapela sv. Vida, na brdu iznad grada, kapela u biskupskoj palači, kapelice u zidovima, po šibenskim ulicama, kapelica sv. Kristofora, na Gorici, kapelicu Gospe u Varoši, kapela Gospe na crkvi sv. Barbare, kapelica bizantinske Gospe na crkvi sv. Julijana, kapelica Gospe s Djetićem u ulici Frane Draganića, kapela Gospe u ulici R. Visianija (kuća Kiabov), Gospina kapelica u ulici Grgura Ninskog, kapelica Gospe Žalosne u ulici I. T. Mrnavića, kapelica Gospe od Plača na gradskim zidinama prema istoku (prenesena u katedralu, na glavni oltar), Gospina slika na gradskim zidinama nasuprot zgradi Pošte, darovana samostanu sv. Frane, kapelica kod gradskih vrata na Dobriću, kapelica Gospe od Providnosti, u Docu, u buti⁵⁰blizu samostana sv. Dominika, kapelica u Docu, kraj crkve Sv. Križa, kapelica Gospe Bezgrešne u Crnici kod vrta Jose Trlaje, kapela sv. Ane na zidu varoškog šematorja, Gospina kapelica u ulici Pavla Šubića, put Šubićevca, Gospina kapelica na Baldekinu, kraj ceste, na kući Friganovića, kapela Sv. Križa, s oltarom na predjelu zvanom Križ „kod današnjih zadnjih kuća“.⁵¹ O crkvi sv. Martina u šibenskom Varošu Stošić je napisao i članak u *Narodnoj straži*, br. 30, god. 1927.: *Crkvica sv. Martina (pred njenim porušenjem)*.

Rukopis XVIII. je *Kaptol i biskupija* od 11 stranica. Kaptol ima 6 stranica i poglavlja: Veliki kaptol (1), Prebende i prihodi (2), Arhiv (3), Kaptolske pergamene (4), Knjižnica (5), Mali kaptol (6), *Officia propria*, *missae*, *directorium* (7). Šibenska biskupija ima 11 stranica i poglavlja: Prvi početak i borbe (1), Osnutak (4), Prve župe (4), Biskupska mensa (5), Povećanje biskupije (7), Sinode (7), Dekanati (8), Zaklade za đake biskupije (9-10), Šematizam i list biskupije (11), Literatura (11). O biskupiji i biskupima Stošić je napisao i neke članke: „Šibenska biskupija“ (*Hrvatska straža*, br. 197, 1930.), „Biskupi Šibenčani u Šibeniku“ (*Dijecezanski list*, br. 4, 1932.).

Crkva sv. Julijana i pravoslavni i njihove crkve je velik rukopis, pod brojem XIX., koji je podijeljen na dvije cjeline ili dva dijela. Prvi se odnosi na katoličku crkvu sv. Julijana (4 stranice), a drugi dio na pravoslavne (vjernike) i njihove crkve (34 stranice). Poglavlja drugog dijela su: Doseljenje (1-2), Pravoslavna crkva sv. Julijana

⁵⁰ Buta je naziv za prolaz, ulicu nad kojom je objekt koji povezuje kuće s obje strane ulice.

⁵¹ Krsto Stošić, *Šibenske crkve, kapele i kapelice*, rukopis, Muzej grada Šibenika.

(3-4), Ostavštine (4-8), Parosi i kapelani (9), Crkva sv. Spasa (10-12), Crkva Vaznesenja Bogorodice (12-13), Borbe pravoslavnih i katolika (13-20), Nove borbe (21-26), Sijelo eparhije u Šibeniku (26-27), Akcije episkopa B. Kraljevića i mučenička smrt kan. Aleksa Stupnickoga (28-34).

Rukopis XX., *Grobište sv. Ane*, već je spomenut u radu, a objavljen je u povodu stogodišnjice postojanja ovoga gradskoga groblja, 1928. godine.

Rukopis XXI. ne odnosi se na crkve, nego na redovnice, *Dominikanke i Franjevke*. Rukopis ima 15 stranica i poglavlja: Dominikanke (1-6), Franjevke (7-11), Franjevke ili Dominikanke? (12-15). Stošić pojašnjava naslov trećeg poglavlja: „U starim spisima često dolazi riječ ‘pizzochara’ bez druge oznake, pa se ne zna, je li odnosno redovnica franjevka ili dominikanka. Stoga sam ovdje skupio o njima napose podatke.“⁵²

Osim ovih crkava, samostana i redovnika Stošić na drugim mjestima donosi još neke radove koji nisu u ovom rukopisu. Na popisu tiskanih radova našla se knjiga *Sv. Križ u Šibeniku (u) Docu* iz 1933. godine, tiskana u Šibeniku, u Tiskari braće Matačić. Rad „Benediktinke u Šibeniku“ objavljen je u *Croatia sacra*, 1934., a istom imeni članak u listu *Katolik* br. 52, 1939. Rad „Crkvica i bratovština Sv. Duha u Šibeniku“ objavljen je u *Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku*, 1928.-29. i 1932. Za ovu crkvu vrijedi navesti da se u njoj nalazi oltar posvećen Gospi od Karavaja.⁵³ Također, iz ove crkve dolazi i lijepa ikona Gospe Dojiteljice.⁵⁴ Uz crkvu i bratimsku kuću Sv. Duha bilo je vezano i Stošićevo djelovanje u svojstvu povjerenika Konzervatorskog ureda. Tražio je mišljenje o slikaru Jurju Nataleu Božićeviću, čija se slika nalazi u toj crkvi, upozorio je na stari drveni oltar iz crkve koji se rastavljen nalazio u bratimskoj kući i otkrio je kamene stupove Antuna Nogulovića koji su bili uklonjeni sa stubišta.⁵⁵ Članak „Crkvica Tijelova u šibenskom Docu“ objavljen je u listu *Katolik*, br. 29, 1939. (u Drugome svjetskom ratu ta je crkvica porušena). Na popisu njegovih radova o šibenskim crkvama i samostanima, redovnicima i pustinjacima našli su se i članci o crkvi u špilji u šibenskom kanalu sv. Ante, blizu tvrđave sv. Nikole, gdje je nekoć bio benediktinski samostan: „Pećina sv. Ante opata u Šiben-

⁵² Krsto Stošić, *Šibenske crkve, Dominikanke i Franjevke*, rukopis. Muzej grada Šibenika.

⁵³ Usp. Ivana Prijatelj Pavičić, *n. dj.*, str. 207. (Autorica napominje da je o štovanju Gospe od Karavaja pisao Stošić u *Selima šibenskog kotara*, str. 210-212.)

⁵⁴ Usp. *Isto*, str. 44.

⁵⁵ Usp. N. Bezić Božanić, *n. dj.*, str. 16.

skom kanalu“ (*Narodna straža*, br. 4, 1927.) i „Tvrđava sv. Nikole“ (*Narodna straža*, br. 13. 1928.). Ovdje iznesenim radovima sigurno bi se mogli pridodati još neki iz bogatoga spisateljskog opusa vrijednog istraživača i pisca don Krste Stošića. Istraživanju šibenskih crkava i samostana sigurno bi pridonijelo kada bi se rukopisni i objavljeni Stošićevi radovi objedinili u jedno cjelovito djelo. Ovaj pregled može biti poticaj za to.

ZAKLJUČAK

U ovom radu donesen je pregled sadržaja rukopisne cjeline *Šibenske crkve* autora don Krste Stošića. Rukopis se čuva u Muzeju grada Šibenika. Ta je građa u novije vrijeme digitalizirana, što omogućuje bolje upoznavanje s njezinim sadržajem. Crkve i samostani koji se nalaze u rukopisnoj cjelini numerirani su rimskim brojevima, a ovdje su opisani redosljedom koji im je odredio autor u izvorniku. Ipak, na prvo mjesto izdvojeni su radovi koji su objavljeni, a proizašli su iz dotičnih rukopisa. Stošić je pisao sistematično, poštujući svoj koncept. Njegovi rukopisi uglavnom imaju formu knjige, odnosno imaju sadržaj, uvod ili predgovor, razradu po poglavljima, literaturu. Budući da je autor svaki rukopis podijelio na poglavlja, ovdje su navedena ta poglavlja (naslovi i podnaslovi), da bi se stekao uvid u sadržaj. Osim rukopisa, navode se neki drugi Stošićevi radovi (knjige, brošure, novinski članci i dr.), koji sadržajno odgovaraju rukopisima. Tako se može vidjeti koje su crkve i samostani zastupljeniji u njegovim pisanim radovima. Uz pregled sadržaja rukopisa *Šibenske crkve* ovdje je ukratko prikazan i njegov prinos u proučavanju, prezentiranju i očuvanju kulturno-povijesnog naslijeđa. Navedena je tek nekolicina autora koji su se u svojim istraživanjima služili rukopisima (a i objavljenim radovima) don Krste Stošića. Objavljivanje njegovih rukopisnih radnji kao i pretisak onih već objavljenih bili bi od velikog značenja za daljnje proučavanje i upoznavanje šibenske i hrvatske kulturne baštine.

KRSTO STOŠIĆ: THE CHURCHES OF ŠIBENIK – MANUSCRIPT
REVIEW SUMMARY

Summary

Krsto Stošić (1884-1944) was a Catholic priest, cultural activist and writer from Šibenik, Croatia. Thanks to his dedicated work, he became a leading figure in the public and cultural life of his city in the first half of the twentieth century. At the time when very few people were interested in cultural heritage, he contributed greatly to its protection and preservation. He collected many valuable documents, books, works of art and other important objects and opened the first city museum. At that time, he was also the commissioner of the Conservation Office for Šibenik. He spent a lot of time in researching and writing about the history of Šibenik. The result of this diligent work is an extensive manuscript that he did not manage to publish during his lifetime. He left his valuable manuscripts to the museum. Among them there is a very significant manuscript collection named The churches of Šibenik. The history of all the churches and monasteries in the city is recorded there. The author presents information about the founding and construction of these buildings, their history, priests and monks, works of art, properties and legacies, fraternities and their rules and customs. This is a very important source for further study of the history of Šibenik, and its author has made an immeasurable contribution to that study.

Key words: don Krsto Stošić, past of Šibenik, manuscript materials, Šibenik churches and monasteries